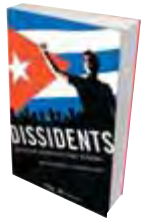

Avançament editorial: El filòleg Carles Llorens i la periodista Clàudia Pujol recullen a 'Dissidents' tretze entrevistes a opositors al règim cubà, tant de l'illa com de l'exili

Veus contra Castro

Raúl Rivero, periodista independent

Poeta, periodista i director de l'Agència Cuba Press, Raúl Rivero és un home que aprecia els plaers de la vida. És feliç quan, entre amics, es pot deixar anar en una d'aquelles converses sobre literatura que s'allarguen fins a la matinada, entre el fum de les cigarretes que consumeix desenfrenadament. El destí de Rivero era la poesia i, eventualment, el periodisme. Hauria volgut que la seva activitat pública més notòria fossin les tertúlies literàries de la Gelateria Coppelia i mantenir per sempre aquelles converses sobre poesia amb el seu amic, el cantant Silvio Rodríguez, parlant d'unicorns i de tota altra mena de personatges fantàsicos.

A Cuba, però, les coses no van bé ni a la Gelateria Coppelia. En aquest mític local, escenari d'una de les primeres escenes de la pel·lícula *Fresa y chocolate*, la pintura —com a tot arreu— està aixecada, el mobiliari degradat i les copes de vidre on se servien els gelats ja fa dècades que van ser robades pels empleats. A Coppelia, per no haver-hi, ja no hi ha ni tan sols les cinquanta varietats de gelats que, a la dècada dels seixanta, permetien de dir al Comandante en Jefe que els gelats cubans eren molt millors que els gelats nord-americans més anomenats que, llavors, eren els Howard Johnson.

Compromís polític

Si en lloc de ser cubà fos suec, danès, català o espanyol, Rivero es permetria divagar sobre universos plens d'unicorns. Si no fos cubà, es deixaria portar per la seva inclinació natural a l'elucubració poètica. Mantindria ben lluny el compromís polític, que, per tarannà, més aviat se li fa feixuc. També el fatigós batallar constant del periodisme. Rivero, però, no és suec, danès ni espanyol. És cubà i, per això, més que les seves inclinacions naturals, se li imposa el compromís a favor de la lli-

Opositors de renom

L'expressió de Václav Havel de donar veu als sense veu, sorgida com a eslògan a l'Europa de l'Est en l'era comunista, encaixa moltíssim amb la Cuba que retrata *Dissidents* (Dèria Editors i La Magrana), una reflexió sobre l'oposició de dins i de fora de l'illa, feta a través de tretze entrevistes a dissidents d'excepció (Oswaldo Payá, promotor del Proyecto Varela; Miriam Leyva, del moviment Damas de Blanco; Vladimiro Roca, líder del Partit Socialdemòcrata de Cuba...). *Dissidents* també traça el panorama de la situació política a la Cuba d'avui així com el futur del règim quan Fidel Castro ja no hi sigui.

El dissident, poeta i periodista cubà Raúl Rivero l'abril del 2005 a Madrid ■ SUSANA VERA / REUTERS

bertat. Sap que, a Cuba, el més petit espai de llibertat requereix batallar molt i, durant anys, Rivero ho va fer amb enginy, amb una gran creativitat i desplegant una capacitat de treball increïble. Ho va fer fins que va ser fet pres el març del 2003.

Els cassets d'en Serrat

El procés de la seva detenció i empresonament va ser tan desagradable com el dels altres presos de la Primavera Negra. L'escorcoll de casa seva va durar hores i, igual que en els escorcolls dels altres detinguts, no van trobar res significatiu. Potser per això li van confiscar cassets d'en Joan Manuel Serrat i les fotos de la seva primera comunió, dos tipus de documents d'un marcat "interès policial".

En el judici, un veí va testificar que Rivero escoltava l'emissora nord-americana Radio Martí. Dos agents encoberts de la Seguretat de l'Estat, que s'havien mogut en l'àmbit del periodisme independent, van aportar també el seu testimoni. L'agent Manuel David Orrio, que havia arribat a ser presi-

dent de la Cooperativa de Periodistas Independientes, va dir que lamentava haver de declarar en el judici perquè li impediria continuar fent d'infiltrat. L'agent Néstor Balaguer, de vuitanta anys, que havia estat president de l'Asociación de Periodistas, va declarar que Raúl Rivero era "alcohòlic" i que li agradava freqüentar l'Oficina d'Interessos Nord-americans perquè allà podia "menjar bé i beure whisky". Amb aquestes proves, Rivero va ser condemnat a vint anys de presó pels seus actes "contra la independència i la integritat de Cuba".

La condemna la va començar a complir a la presó de Canaleta a Ciego de Ávila, a uns 420 quilòmetres del seu domicili de l'Havana. En un primer moment el van tancar en una cel·la de càstig, després en una cel·la amb vint presos comuns. Durant aquest període va patir dues broncopneumònies que van derivar en un emfisema pulmonar. El pitjor va ser, però, l'assetjament al qual va ser sotmès per l'Alexis, el seu carceller. Li va negar un ventilador. El va maltractar i algunes vegades el va colpejar. Li va retenir els medicaments. Li va prohibir les visites de la seva dona, Blanca

Reyes. Va instigar els presos comuns en contra seu i, en alguns moments, fins i tot va prohibir que li parlessin. Que lluny li quedaven els petits plaers de la conversa amb amics! Que lluny li quedava l'escalfor de la llar!

La pàtria de la poesia

Totes aquestes circumstàncies no eren gaire diferents de les que, a Cuba, pateixen els presos polítics en general. Rivero tenia, però, la poesia, aquesta "pàtria íntima" en la qual es refugiava, tant si estava en una cel·la d'aïllament, com si sobrevivia enmig dels presos comuns. Llegia àvidament Vicente Alexandre, Cernuda i els cubans Gastón Baquero i Agustín Acosta. També matava el temps rellegant el *Diccionario de uso* de María Moliner i Bryce Echenique. La lectura més dolça era, però, la de Borges. Amb l'argentiní va agafar el son. "Era fantàstic, perquè m'adormia en un trànsit que anava de la meua realitat fins a les noves dimensions de Borges".

Rivero també es va dedicar a escriure. Els seus poemes d'aquells mesos, reco-

llits en el llibre *Vidas y oficios* (2006), no fan cap referència a la presó. Tampoc tenen el contingut polític que sí que tenen sempre els seus articles i proses. Són somnis, fugides, referències a amors i desamors, que li van permetre evadir-se del "lloc ple de crispació on estava, viure una estona en un lloc diferent, per després tornar". Nou dels poemes que formen part de *Vidas y oficios* van sortir de la presó i van circular per Internet. Abans havien de passar, però, una peculiar censura: el vistiplau del carceller que s'ocupava dels presos polítics de Canaleta. Raúl Rivero li donava els poemes. Si li agradaven, durant els dies de visita, els donava a l'esposa de Rivero. La poesia també el va ajudar a relacionar-se amb els presos comuns. Li permetia de trencar el setge que li imposava Alexis. "Em vaig poder relacionar amb ells gràcies als versos, poemes i fragments de poemes que els feia per a les seves xicotetes i mullers".

A part de la poesia, Rivero tenia molts amics a l'exterior, disposats a fer pressió a favor del seu alliberament. Cap altre pres dels setanta-cinc de la Primavera Negra tenia un moviment tan ampli de suport com ell. ■